

Samen werken aan een duurzaam energieproject

Wat moet u weten als u naar
de bank stapt voor financiering?

Aanbevelingen voor de inrichting van uw project

Uit best practices van andere initiatiefnemers

Waar beoordeelt de bank uw financieringsaanvraag op?

Voor een kansrijkere aanvraag

Duurzame energie gaat u aan het hart

Daarom werkt u – als particulier of ondernemer – samen met anderen aan plannen voor duurzame energie voor eigen gebruik.

U wilt bijvoorbeeld met uw medewijkbewoners zonnepanelen op daken plaatsen, zodat u uw eigen stroom kunt opwekken. Of u maakt deel uit van een coöperatie voor duurzame energieopwekking voor eigen gebruik. Dan heeft u mogelijk ook financiering nodig.

Over welke projecten gaat deze brochure?

Over zogeheten 'decentrale duurzame energieprojecten'. Geen grootschalige projecten, zoals een windmolenpark op zee. Maar over de kleinere duurzame energieprojecten, in verschillende soorten samenwerkingen.

Voorbeelden van projecten

Energiecoöperaties (particulieren verenigd)

- die samen duurzame energie inkopen en verkopen aan hun leden;
- die zelf duurzame energieprojecten ontwikkelen, deze realiseren;
- die duurzame energie zelf opwekken en deze leveren aan hun leden;

Professionele ontwikkelaars die omwonenden betrekken bij hun duurzame energieprojecten (bijvoorbeeld middels burgerparticipatie, obligatiefonds voor omwonenden, crowdfunding enzovoort).

Mkb- en grootzakelijke bedrijven die op hun eigen bedrijfsterrein of vastgoed duurzame energieprojecten realiseren, waarvan zij doorgaans zelf de energie gebruiken.

Samenwerking tussen professionele ontwikkelaars en energiecoöperaties.

Welke technieken en methoden?

Het gaat om projecten om duurzame energie op te wekken. Met bekende technieken als zonne- en windenergieopwekking. Maar ook om projecten met innovatieve opwekkingsmethoden, zoals diepe geothermie, biomassa of afval. Ook gaat het om energiebesparingsprojecten met een langere terugverdientijd.

Financiering? De bank moet de risico's kunnen inschatten

Zulke duurzame energieprojecten vragen natuurlijk om investeringen. Is er niet voldoende eigen vermogen, dan wenden initiatiefnemers zich doorgaans tot financiers, zoals banken. Banken hebben bepaalde zekerheden nodig, om te kunnen financieren. De bank maakt dus altijd een risico-inschatting, wat bij innovatieve energieprojecten vaak dezelfde knelpunten oplevert. Hoe zit het bij een coöperatie bijvoorbeeld met de kwaliteit van de contracten tussen energieaanbieder en -afnemer? Of welke risico's brengen vernieuwende technieken zoals diepe geothermie of biomassa met zich mee? En wegen de kosten die de bank moet maken voor kleine projecten op tegen het te financieren bedrag?

Kennis over financierbaarheid Bank en overheid werken samen

De Nederlandse bankensector wil een positieve bijdrage leveren aan de verduurzaming van de samenleving. Ook de overheid vindt duurzame energie(opwekking) van groot belang, en wil de verschillende samenwerkingsvormen en technieken stimuleren. De bankensector en de overheid maakten afspraken om knelpunten in de financiering aan te pakken. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de rijksoverheid tekenden daartoe de Green Deal 'Expertisecentrum Financiering duurzame energieprojecten'. Het Expertisecentrum financiert niet, maar bundelt en deelt kennis over techniek en financiering, met als doel: meer duurzame energie. Deze brochure is een coproductie van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de NVB in het kader van de Green Deal.

Aanbevelingen voor de **inrichting van uw project**

Specialistische kennis

Het aanvragen van projectfinanciering vraagt om specialistische kennis. Er zijn steeds meer ervaren projectadviseurs op het gebied van duurzame energie, die zowel de taal van de financier als van de coöperatie spreken en begrijpen. Deze vertaalslag verdient zich dubbel en dwars terug in goede financieringsvoorwaarden en een soepel proces met de bank.

Eigen vermogen

Voor de financiering van duurzame energieprojecten is – naast de lening van de bank – altijd een deel eigen vermogen nodig. Vaak 10-25% van de totale investering. Nieuwe coöperaties hebben dit eigen vermogen meestal niet, maar maken vaak gebruik van crowdfunding.

Bundeling van projecten

Het kan interessant en passend zijn om meerdere projecten te bundelen, zodat de particulier gespreid in meerdere projecten kan investeren. Ook maakt een bundeling van projecten meer kans om over de bankdrempel heen te komen.

EPC-contract

Let goed op de inhoud van opstalcontracten, maar ook op het EPC-contract (engineering, procurement, and construction management). Dat is een contract dat ontwerp, levering, bouw en onderhoud combineert. Door te werken met een geheel ontzorgd EPC-contract zijn de risico's op het tegenvallen van de kasstroom minder.

Ervaren adviseur

Cruciaal voor het welslagen van het project zijn verder: de kwaliteit en betrouwbaarheid van de leverancier, het goed organiseren van de bouw (bouwtoezicht), monitoring en onderhoud. Dit alles goed opzetten kan veel geld opleveren tijdens de gehele looptijd van het project. Neem bij voorkeur hiervoor een ervaren adviseur in de arm, die vaker dergelijke trajecten succesvol heeft afgerond.

Administratie

Maak gebruik van professionele begeleiding bij uw coöperatie bij onder andere het opzetten van de administratie. Bij levering van duurzame energie aan particulieren/leden van de coöperatie is het aan te raden om de hele administratie uit te besteden aan een ervaren partij. Die kan dit door zijn schaalgrootte veel efficiënter doen. Dat behoedt de coöperatie voor misstappen die later veel geld kosten.

Ontwikkelingskosten

Coöperaties beschikken vaak niet over de middelen om de ontwikkelingskosten te dekken: geld dat nodig is om studies te laten uitvoeren, rapportages op te stellen, leges te betalen enzovoort. Ga na of de gemeente of provincie een rol kan spelen middels subsidies, garanties en energievouchers. Ervaren coöperaties met voldoende eigen middelen kunnen beginnende kleine initiatieven hierin helpen. Kijk ook naar initiatieven als HierOpgewekt, ResCoopNL, voor samenwerking en kennisdeling.

Uw financieringsaanvraag

Waar beoordeelt de bank op?

Kasstroom: basis voor de beoordeling

Bij (lokale) duurzame energieprojecten verstrekken banken doorgaans projectfinanciering. Projectfinanciering betekent: de hoogte van de lening wordt gebaseerd op basis van de toekomstige kasstromen die het project verwacht te genereren. De kasstroom ('cash flow') is het verschil tussen ontvangsten en uitgaven gedurende een bepaalde periode.

Voor banken is de kasstroom dus de basis van de beoordeling van de kredietwaardigheid. De kasstroom moet in de ogen van de bank volkomen transparant, voorspelbaar en positief zijn. De waarde van de installaties – als onderpand – zelf is daarbij minder relevant.

De bank let bij projectfinanciering van decentrale energieprojecten onder andere op de volgende zaken: de opzet van een project, de sterkte van het management, de leden van de coöperatie of vereniging, de sterkte van leveranciers, de mogelijkheden voor het vestigen van zekerheden (onderpand, waarborg), de huidige markt, het overheidsbeleid enzovoort.

Om zoveel mogelijk risico's uit te sluiten – voor zowel de initiatiefnemer als de bank – eist de bank:

- het gebruik van bewezen technieken;
- heldere, eenduidige contracten;
- stabiele kasstroom, ook bij veranderende marktomstandigheden;
- zekerheden met betrekking tot een stabiele kasstroom.

Naast de kasstroom let de bank op deze zeven punten

1 Minimale omvang

De markt ontwikkelt zich enorm snel en er zijn veel spelers, maar er is nog weinig uniformiteit. Dit biedt kansen om uw project te onderscheiden, maar betekent ook dat er nog geen standaard financieringsoplossingen voor handen zijn. Voor kleinere initiatieven is een financieringsaanvraag een kostbare aangelegenheid. Er zijn ontwikkelaars die kleinere zon-PV projecten bundelen tot een grote financieringsaanvraag. Er zijn ook samenwerkingsverbanden die, met begeleiding, gezamenlijk tot een financierbaar voorstel komen. De minimale vereiste omvang is niet eenduidig te benoemen en zal per bank ook verschillen. Informeer bij uw bank.

2 Deel eigen vermogen

Als u bij de bank aanklopt voor projectfinanciering, moet in het project altijd een deel eigen vermogen worden geïnvesteerd. De bank bepaalt hoeveel dat zou moeten zijn ten opzichte van de lening. De bank

berekent vervolgens het project langs een aantal financiële ratio's. Dit gebeurt om het projectrisico en het financieel risico te kunnen beoordelen. U krijgt dan een voorstel van de bank voor de hoogte van de lening.

De vereiste inbreng van eigen vermogen kan bij krappe kasstroom en/of hoog risico oplopen tot 50%. Maar kan in een gunstiger situatie beperkt blijven tot 10-15%. Banken geven geen standaardverhoudingen vreemd en eigen vermogen voor financieringsaanvragen, want die zijn projectspecifiek. Ze hangen onder andere af van de toekomstige kasstromen voor die specifieke business case. Als de verzekering robuust is of als er sprake is van een geheel ontzorgd EPC-contract, dan kan er minder eigen vermogen worden ingebracht. Ook daarom zijn er bijna geen standaard financieringscontracten op te vragen bij banken voor energieprojecten. Uw bank geeft u graag meer informatie hierover.

3 Beoordeling van materialen en technieken

De bank beoordeelt de materialen en technieken en accepteert alleen die materialen en technieken die door de bank getoetst zijn op (eigen) technische criteria en vaak ook duurzaamheidcriteria. Garanties zijn belangrijk.

4 Beoordeling van projectpartijen

Een project heeft te maken met een groot aantal partijen. Onder meer met de projecteigenaar, overige financiers, de grond- of dakeigenaar, de leverancier van (bijvoorbeeld) het PV-systeem, de bouwer/installateur, de ontwerper, de onderhoudspartij en de afnemers van de stroom. Hoe meer partijen betrokken zijn bij een project, des te complexer de beoordeling door de bank. Gebruik maken van een bekende partij met een goed track record, die een aantal van de rollen bundelt, maakt de kans op acceptatie door een bank groter.

5 Beoordeling van alle projectcontracten

Projectfinanciering baseert zich op kasstromen die weer zijn gebaseerd op projectcontracten. Daarom doet de bank een check op de contracten met alle contractpartijen. Stellen deze contracten de kasstromen voldoende zeker? En sluiten de contracten voldoende op elkaar aan?

Het gaat dan met name om:

- de oprichtingsakte van de projectentiteit;
- het energieprestatiecontract;
- de overeenkomst met de grond/dak eigenaar en het recht van opstal hierop (zie kader);
- het levering-, bouw- en onderhoudscontracten, beheer en monitoringcontract;
- het stroomafnamecontract: de PPA (Power Purchase Agreement);
- leasecontract;
- indien van toepassing de SDE-subsidiebeschikking;
- verzekeringen.

6 Beoordeling van de projecteigenaar

De belangrijkste partij is de projecteigenaar. De bank beoordeelt of het energieproject van voldoende (financieel) belang is voor de projecteigenaar. Bij coöperaties beoordeelt de bank de robuustheid van het management. Dat moet voldoende capabel zijn in commercieel, technisch, organisatorisch, administratief en financieel opzicht. Het moet bovendien aantoonbaar over voldoende tijd,

expertise en draagvlakcreërend vermogen beschikken. Bestaat het management uit vrijwilligers? Dan wil de bank dat zij gebruik maken van professionele adviserende en uitvoerende partijen.

7 Risico verkleinen

Heeft de projecteigenaar minder ervaring of een beperkt track record? Dan valt de beoordeling van de andere projectpartijen zwaarder uit. Die moeten financieel sterk zijn en beschikken over voldoende expertise. Gaat het om kleinere partijen of particulieren? Dan moet het risico op non-betaling of faillissement voldoende zijn afgedekt. Dat kan via garanties van derden of door inbreng van extra kapitaal. Gaat het om een coöperatie zonder track record? Dan kan de bank eisen dat de coöperatie zich aansluit bij een groter initiatief of organisatie. Bij partijen zonder track record kan soms pas worden gefinancierd na oplevering en controle ('post-completion'). De bouwfinanciering moet dan zelf worden geregeld en voorgefinancierd.

Zonnepanelen op zakelijke daken?

Modelakte Opstalrecht Zonnestroom-systeem Dakproject

De NVB en stakeholders (onder andere notarissen) ontwikkelden een set standaardafspraken voor mkb'ers die zonnepanelen op hun dak willen laten leggen door een gespecialiseerd zonnepanelenbedrijf. De akte maakt de financiering makkelijker, omdat deze rekening houdt met zowel de wensen van de financier van de zonnepanelen als van de financier van het mkb-pand. De akte is gratis te downloaden en te gebruiken via nvb.nl.

© Juni 2019

Deze brochure is een coproductie van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) in het kader van de Green Deal.